

opeischen denken dat anderen er niet voor geschikt zijn en hun eigen intelligentie als voorbeeld tegenover de anderen stellen. Wel geven in een praktisch werkende groep moeilijkheden, wanneer er geen praktisch werkende mensen zijn; wanneer zij hun theorie niet tot praktijk kunnen maken, niet in de praktijk dus kunnen halen om te werken, dat als een sterk doorleefd ideaal zich uit; daardoor van een siberisch-koudachtige rustigheid en zelfverzekerdheid getuigen, hun bloed langzamer door de aderen doet loopen, en hen in de strijd in astronomische grootheden doet denken.

Wel geven in een groep moeilijkheden, wanneer personen zich als de primus inter pares voelen, wanneer zij hun meening als die der groep verkondigen, wanneer zij dus in wezen de groep aan hen ondergeschikt maken. Moeilijkheden komen in een groep, wanneer men een beroep doet op discipline, de tegenstellingen dus door God discipline wil laten overbruggen. Discipline werkt echter precies als de "wet op de krijgstuicht", n.l. zoo werkt ze, als ze juist niet wil zijn, d.w.z. ondermijnend, omdat meningen, opvattingen, niet uitgesproken worden. Werkgroepen, die werkelijk werken, behoeven geen discipline.

Maar ook geven moeilijkheden in een groep deze mensen, die zich in hun kritiek op hun kameraden geen remmen weten op te leggen, bijzondere "karakterfouten" (dat zijn dan natuurlijk afwijkingen van het karakter van de criticus) zoodanig opschreeven, dat de kameraad wordt bezwaard als één groote fout, m.a.w. wanneer zij in hun blinde kritiek de mogelijkheden voor samenwerking vernielen; dus hun karakter en hun inzicht boven die der andere zoodanig stellen, dat zij zich over andere "fouten" slechts met minachting kunnen uitlaten. Kortom, wanneer ze scherp afstootend zijn tegen hun kameraden en in wezen individualisten worden en daarmee blijken geven zich van hun burgerlijkheid nog niet te hebben ontdaan.

We kunnen dus in de groep geen individualisten hebben; wel echter zal in de groep zich reeds in kiem ontwikkelen, wat later juist een wezenlijk iets ook van het Communisme zal zijn, n.l. de ontplooiing van de individualiteit.

De individualist wil zijn bijzondere wenschen tot algemeen gangbare maken. De individualiteit daarentegen let op de ontplooiing om individuele krachten in organische samenhang met de algemeene te brengen.

P. I. C.

PERSDIENST VAN DE GROEP VAN INTERNATIONALE COMMUNISTEN

Deze persdienst verschijnt minstens éénmaal per maand.

Stuur ons uw vrijwillige bijdrage.

Int. Instituut
Soc. Geschiedenis
Amsterdam

DOELSTELLING:

De ontwikkeling van het kapitalisme voert tot steeds heviger crisissen, welke in steeds groter werkloosheid en telkens diepere ontwijking van het productieapparaat hun uitdrukking vinden, waardoor miljoenen arbeiders buiten de productie staan en aan de uit-hongering zijn prijsgegeven. De toenemende verarming en de steeds groeiende onzekerheid

van bestaan dwingen de arbeidersklasse den strijd voor de communistische productiewijze aan te binden. De groepen van Internationale Communisten wekken de arbeiders in dezen strijd op, het beheer en de leiding van productie en distributie volgens algemeen geldende, maatschappelijke regels ZELF ter hand te nemen, en zoo DE ASSOCIATIE VAN VRIJE EN GELIJKE PRODUCTIEN te verwesenlijken. De groepen van Internatio-

nale Communisten zien den wezenlijken vooruitgang der arbeidersbeweging in de ontwikkeling van het zelfbewustzijn der arbeiders. Daarom plaatsen ze zich tegenover de leiderspolitiek van de parlementaire partijen en van de vakbeweging en stellen de leus:

ALLE MACHT AAN DE ARBEIDERSRADEN!
DE PRODUCTIE IN HAN-
DEN VAN DE BEDRIJFS-
ORGANISATIES!

ALLE MACHT AAN DE ARBEIDERSRADEN!
DE PRODUCTIE IN HAN-
DEN VAN DE BEDRIJFS-
ORGANISATIES!

Achtste Jaargang No: 7.
Juli 1935 No: 1.

WAARHEEN GAAT DE "ARBEIDERSRAAD"?

In "De Arbeidersraad", gewijd aan "Raden-Kommunistische beschouwingen" kwam onder de titel: "Waarheen gaat Europa?" voor eenige tijd een artikel voor, dat doel en bestrevingen van verschillende kapitalistische staten onder de loupe nam. 1).

Allereerst wordt daar uiteengezet, - beter ware het misschien te zeggen, omdat "uiteenzetten" nu juist niet de sterkste zijde van "De Arbeidersraad" uitmaakt: medegedeeld - dat het doel der Engelsche politiek is, een zoodanige invloed uit te oefenen op de bestaande tegenstellingen tusschen de verschillende kapitalistische landen, dat een "Europeesch evenwicht" zal ontstaan waarbij Engeland a.h.w. "op de wip" komt te zitten en op de Europeesche ontwikkeling zijn stempel kan drukken. Dan luidt het woordelijk:

"Bij dit doel voegt zich evenwel nog een ander, n.l. de noodzaak voor het britsche imperialisme om op den duur een middel te vinden de russische ontwikkeling te stuiten. Door het feit van zijn bestaan alleen reeds en door zijn geografische positie prikkelt de Sovjet-Unie de zelfstandigheidsbestrevingen der indische milieonmassaas."

"De economische politiek vooral van de Sovjet-Unie vormt door haar afwijkend karakter van de "normale" kapitalistische economie een duurzaam en groeiend gevaar voor de algemeene kapitalistische structuur."

"Onder invloed van de planpolitiek hebben de klasseverhoudingen in Rusland een reusachtige wijziging ondergaan."

En even verder heet het:

"Het proces van de ontwikkeling naar de botsing der imperialistische machten op de Sovjet-Unie is in volle gang."

Zocals wij reeds opmerkten, in het verklaren van de door haar medegedeelde beweringen, in het duidelijk maken waarom een bepaald maatschappelijk proces zoo en zoo verliep, munt "De Arbeidersraad" niet bijzonder uit. Licht zij haar denkbeeld omtrent een op handen interventie in Rusland - waarop wij straks zullen terugkomen - nog eenigszins toe, voor haar inzichten betreffende het karakter van dat land, acht zij zulks overbodig, immers:

1). Waarheen gaat Europa? De Arbeidersraad No. 4, April '35.

"dat onder invloed van de planpolitiek de economische situatie er totaal anders is dan in de kapitalistische wereld," zegt "De Arbeidersraad", "staat vast!" 2).

Ergo liet zij hier een marxistische fundeering achterwege. Bezien wij deze kwestie echter nader, dan blijkt geen enkele passage uit het artikel méér in strijd met de werkelijke feiten dan deze. Wat toech, zoo vragen wij, maakt het wezen van de kapitalistische productiewijze uit? Het kapitalisme is er op gebaseerd, dat er een klasse bestaat welke noch de beschikking over de productiemiddelen, noch over het product heeft. Deze klasse is het proletariaat. Nu herinneren wij eraan, dat het kapitalisme een warenmaatschappij is, d.w.z. een maatschappij waarin voor de ruil, voor de markt geproduceerd wordt, en dat in het kapitalisme ook de arbeidskracht tot waar wordt, dus op de "markt" verkocht. Waarom? In de arbeidskracht dan een verlangd artikel? Ja, want de kapitalistische productiewijze is op winst gericht, op meerwaardevorming, en alleen de menselijke arbeidskracht heeft de bijzondere eigenschap, indien zij onder het kapitalisme geschapen omstandigheden wordt verbruikt, meerwaarde te kunnen opleveren. In het productieproces wordt het proletariaat, dat gedwongen is zijn arbeidskracht te verkopen, uitgebuit. Résumeerend kunnen wij dus de volgende kenmerken van het kapitalisme noemen:

- a) Er bestaat een klasse welke gescheiden is van productiemiddelen en product.
- b) Deze klasse is daardoor gedwongen haar arbeidskracht te verkopen, anders uitgedrukt, loonarbeid te verrichten. Verricht de proletarier echter loonarbeid, dan betekent dat, dat hij uitgebuit wordt! Dit ligt in het wezen van de loonarbeid zelf opgesloten! 3).

Kijken wij nu naar Rusland. Wij constateeren onmiddellijk, dat het wezen van de Russische productiewijze daaruit bestaat, dat er een loonarbeidende klasse is, die van productiemiddelen en product is gescheiden. In wezen is de economische situatie er dus niet "totaal anders", maar precies hetzelfde als in de overige wereld. Het feit, dat de productie er voor een deel niet op de basis van het private eigendom plaats vindt, doet aan deze zaak niets toe of af. Want het private eigendom is slechts één der vormen waarin de scheiding van arbeider en product zich voordoet. Ongetwijfeld is het de meest voorkomende verschijningsvorm. Het wezen van de zaak is echter, wij herhalen het nogmaals: de scheiding van arbeider en product en de loonarbeid. Het op het oogenblik te doen voorkomen als of in de wereld naast een kapitalistisch deel een kommunistisch deel bestaat, is daarom volmaakte onzin. Zooliets kan alleen Litwinof beweren!

Natuurlijk betekent dit laatste niet, dat er tusschen Rusland oeneerszijds en sommige West-Europeesche landen anderszijds geen tegenstellingen zouden bestaan. Komen deze tegenstellingen echter daaruit voort, dat, zooals "De Arbeidersraad" beweert, "de economische politiek van Rusland door haar afwijken karakter van de "normale kapitalistische economie" 2). De Arbeidersraad No. 4, blz. 3. Spatieering van ons (G.I.O.) 3). Voor een uitvoeriger uiteenzetting verwijzen wij naar de Grondbeginselen der communistische productie en distributie. Uitgave G.I.O.

nomie een duurzaam en groeiend gevaar voor de algemeene kapitalistische structuur vormt? Het volkomen verwisselen van het marxistische standpunt voor een vulgair-ekonomisch standpunt belet "De Arbeidersraad" hier politiek soerp en klaar te zien en de vraag op de juiste wijze te stellen. Een maatschappij welke op kapitalistische grondslag berust kan niet naar het communisme groeien, omdat kapitalistische accumulatie beteekent: accumulatie van bezit en macht van de heerschende klasse. Rusland ontwikkelt zich volgens de kapitalistische bewegingswetten, ook zonder dat het met West-Europa in een gewapend conflict gewikkeld wordt. Omgekeerd. De kapitalistische ontwikkeling van Rusland schept steeds nieuwe conflicten met verschillende West-Europeesche landen. Dit is echter niet de tegenstelling communisme (of "groei naar communisme") - kapitalisme. De tegenstelling Rusland - Duitsland of Rusland - Engeland is in wezen eenzelfde tegenstelling als tusschen Engeland en Frankrijk of Amerika en Japan bestaat. Het is een tegenstelling tusschen imperialistische roovers. Daarom is de uitspraak van "De Arbeidersraad":

"Hoe meer Rusland zichzelf economisch bedruipen kan, hoe onafhankelijker het van het buitenland wordt", volkomen foutief. Hoe verder de kapitalistische ontwikkeling voortschrijdt, des te sterker zal Rusland op de weg van het imperialisme worden gedreven. Men kan Rusland vergelijken met het Amerika van het einde der vorige eeuw. Ook daar kwam men, gevolg van late economische ontwikkeling, niet zoo spoedig tot een imperialistische politiek als in de oude kapitalistische landen.

"De Arbeidersraad schrijft: "Indien, wat op zichzelf een fictie is, Rusland zich zonder het reactionaire verzet van het kapitalistische imperialisme rustig zou kunnen ontwikkelen, was de mogelijkheid van een groeien naar een communistische gemeenschap zonder uitbuiting en klasseoverheersching niet uitgesloten. Een dergelijke voorstelling van zaken is utopisch, al is deze fictie een der grondslagen van de Russische buitenlandsche politiek."

Over het groeien naar het communisme hebben wij reeds gesproken. Belangrijk is bovenstaand citaat echter omdat er uit valt te lezen dat "De Arbeidersraad" zelve erkent dat er in Rusland - voor het oogenblik nog - uitbuiting en klasseoverheersching bestaat. Hoe rijmt zich dit met de uitspraak dat de economische situatie er totaal anders zou zijn?

Wat nu betreft de buitenlandsche politiek, het spreekt wel vanzelf dat een land waarvan de economische onderbouw een kapitalistische structuur vertoont, niet een op het communisme gerichte politiek voert. De Russische buitenlandsche politiek berust dan ook niet op een fictie - dit kan alleen iemand zeggen, die door zijn verkeerde uitgangspunt volkomen het inzicht in de werkelijke verhoudingen mist - doch op de realiteit dat het voor het oogenblik nog de vrede nodig heeft, maar met dat al de oogen niet sluit voor de mogelijkheid dat het in een oorlog zal worden betrokken en voor dit geval door bondgenootschappen wil zijn gedekt, reden waarom het zich naar Frankrijk oriënteert en Frankrijk - dat in een soortgelijke positie verkeert - naar Rusland. Ook hieromtrent bestaat bij "De Arbeidersraad" weer tegenstrijdigheid. Immers zij uit zich op blz. 9:

"Den proletarische revolutie zich sneller ontwikkelt dan de imperialistische oorlogsdreiging."

We zullen hier niet verder ingaan op de eigenaardige opvatting alsof het voeren van een proletarische politiek zou bestaan in een wedloop met de bourgeoisie, wie er het eerst is; het proletariaat met de revolutie, of de bourgeoisie met de oorlog. In elk geval heeft Rusland vanaf 1922 - "De Arbeidersraad" merkt het zelf op - geen proletarische politiek meer gevoerd; en, wij voegen er aan toe: gedreven door de economische structuur niet kunnen voeren - maar een politiek die op bondgenootschappen met imperialistische groepen gericht was. "De Arbeidersraad" nu erkent:

"Op den duur moet de, mede uit deze politiek ontstane situatie, of Rusland in gevaar brengen, of de groei van Rusland naar het communisme belemmeren."

Dit is dus heel iets anders dan de politiek die gebaseerd zou zijn op de theorie: "vrede bewaren, dan is communistische opbouw mogelijk."

Hoe zijn deze tegenstrijdigheden in "De Arbeidersraad" te verklaren? Daardoor, dat het blaadje het proletarisch-communistische standpunt volkomen heeft verlaten. In deze zin kunnen wij zeggen, dat het artikel een politiek platform vormt. Het blaadje maakt een politieke ontwikkeling door. Ontwikkeling zeggen wij, omdat "De Arbeidersraad" zelve nog niet de definitieve konsekwentie uit haar eigen formuleringen getrokken heeft, omdat de schrijver van "Waarheen gaat Europa?" kennelijk met zijn eigen politiek verleden worstelt.

Waar komt het politieke standpunt van "De Arbeidersraad" praktisch op neer? Wij kunnen het als volgt samenvatten: De economische situatie in Rusland is totaal anders dan in de kapitalistische wereld. (blz. 3) Sinds 1922 is de politiek van Rusland niet op de proletarische wereldrevolutie gericht (blz. 3). De dreiging van een kapitalistische interventie bestaat nog steeds. (blz. 4). "De Arbeidersraad" zegt:

"Zeker is het dat thans een bezwijken van Rusland onder de aanslagen van de reactie, een geweldige psychologische inzinking van de Europeesche arbeidersklasse als anti-kapitalistische faktor zou beteekenen." (blz. 4).

Nu vragen wij ons af, wat zijn de konsekwenties van deze inzichten, waartoe leiden ze, welke strekking hebben ze, kortom, wij stellen de vraag: Waarheen gaat "De Arbeidersraad"? Het antwoord luidt: De denkbeelden van "De Arbeidersraad" ontwikkelen zich in de richting van de Trotskistische oppositie in Rusland (Bolsjewiki-Leninisten.).

De Linkse oppositie heeft steeds en uit den treure herhaald dat de U.d.S.S.R. ondanks haar bureaucratie, ondanks haar niet op het communisme gerichte politiek, een arbeidersstaat was, omdat haar sociale structuur en economische basis in wezen een niet-kapitalistische zouden zijn. 4). In een reeks van boeken en brochures - Die wirkliche Lage in Russland, Mein Leben, Die permanente Revolution - heeft Trotski kritiek uitgeoefend op de buitenlandse politiek en gezegd, dat men zich op de wereldrevolutie moest oriënteren. En over de militaire interventie zei de hij: "Van historisch standpunt beschouwd is de tegenstelling tussen het wereldimperialisme en de Sovjet-Unie onvergelykelyk scherper dan de antagonismen, welke de afzonderlyke kapitalistische landen tegenover elkaar plaatsen." "Een noodlottige fout zou het zijn te gelooven, dat de

- 4). L. Trotski, De Arbeidersstaat, Thermidor en Bonapartisme.
- L. Trotski, Die Verteidigung der Sovjet-Republik und die Opposition.
- L. Trotski, Die vierte Internationale und die U.d.S.S.R.

militaire interventie tegen de Sovjet-Unie geheel van de agenda was." 5).

Op dit politiek platform kunnen Trotski en "De Arbeidersraad" elkaar de hand reiken. De revolutionaire leuzen welke "De Arbeidersraad" aan het einde van zijn artikel aanheft, veranderen hieraan niets en moeten als frases worden beschouwd omdat geen werkelijk revolutionaire theorie en geen proletarisch-communistisch standpunt er aan ten grondslag liggen. Het is niet de taak van de revolutionair in het wilde weg propaganda voor "Alle macht aan de raden" te maken, doch aan de hand van een scherpe analyse der maatschappij-verhoudingen de historische ontwikkeling te doorzien en door het verbreiden van inzicht en het versterken van het klassebewustzijn in het proletariaat de krachten vrij te maken die het in staat zullen stellen zijn historische roeping te vervullen.

Noch Trotski, noch "De Arbeidersraad" zijn hier echter toe in staat. Het Trotskisme en "De Arbeidersraad" gelijken op elkaar als het eene rotte ei op het andere. Aangezien beider theorieën neerkomen op een theoretische uitlevering van het proletariaat aan de bourgeoisie, vormen zij beiden een belemmering op de weg die naar de revolutie leidt!

5). L. Trotski, De vierde Internationale en de oorlog. Thesen van de I.K.L.

Bevrijding-Zomerschool 1935

De voorbereidings-kommissie van Bevrijding-Zomerschool - welke gehouden wordt te N. Loosdrecht van 3 - 10 Aug. a.s. verzoekt ons het volgende onder de aandacht van onze lezers te brengen:

De algemene leiding berust bij H. J. Mispelblom Beyer.
In gemeenschappelijke bespreking zal worden behandeld:

Het vrij-socialistisch program

naar aanleiding van de volgende inleidingen:

1. Natuurlijke en sociale grondslagen - Bart de Ligt;
2. De crisis van het kapitalisme en de crisis van het socialisme - Han Kuysten;
3. De zelforganisatie van de revolutie - Ma. van Praag;
4. Practische problemen - Piet Dekker.

Er wordt gedeeltelijk in huis, gedeeltelijk in tenten overnacht, daardoor wordt tweemaal prijs berekend.

Vraagt (zonder verplichting) een circulaire met algemene inlichtingen aan bij: T. van Mierop - Mulder, Nd. Amstellaan 187 I, Amsterdam Z.

Vrijwillige bijdragen tot 18 Juni:

H.M. te A. 2.50 J.H. te A. 0.10 J.H. te A. 0.15 L.H. te A. 0.10
A.v.A. te A. 0.60 J.H. te A. 0.35 L.W. te A. 0.15 B.V. te A. 0.75
L.H. te U. 1. - was reeds verantwoord in het Maartnummer.

FASCISME EN ARBEIDERSKLASSE.

I. De betekenis van het fascisme voor de arbeiders.

Nu overal in de wereld het fascisme om zich heen grijpt en de burgerlijke democratie verdringt, breekt ook voor de arbeidersklasse een nieuw tijdperk aan. Want door de opheffing van de burgerlijke democratie komt de klassenstrijd op een geheel nieuwe grondslag te staan. Stakingen, demonstraties, kortom, alles wat in de "democratische" landen hoort tot de geoorloofde, door de wet bekrachtigde strijdmiddelen, zijn in de fascistische landen onmogelijk geworden, omdat de staat hiertegen dadelijk al zijn machtsmiddelen in het geweer zou roepen. Geen enkel verzet, geen enkele uiting van ontevredenheid zelfs, wordt meer geduld; overal heerscht "de rust van het kerkhof".

De gemakkelijker waarmee het fascisme in Duitschland aan de macht kon komen, het gemak waarmee het met de arbeiderspartijen op kon ruimen, het geheel en al uitblijven van de zwakste poging tot verzet tegen het fascistische régime, heeft velen ontmoedigd. Men twijfelt of er wel ooit een eind aan dit alles zal komen. Nergens ziet men meer een lichtpuntje.

Voor deze somberheid is echter geen reden. Het is zeker waar, dat uitingen van verzet zoals we die in de "democratische" landen gewoon zijn, onder het fascisme onmogelijk zijn geworden. Maar het is de vraag of daarmee veel is verloren. Tenslotte kon ook in de "democratische" landen met dit verzet heel weinig worden uitgericht, het had alleen eenig succes waar de bourgeoisie gemakkelijk wat kon inschikken, zoodra hij er echter slechter voor kwam te staan werd dit "verzet" volkomen vruchteloos. De bourgeoisie werd hierdoor volstrekt niet in haar macht bedreigd.

Komt het proletariaat werkelijk in beweging, dan vindt het ook in de "democratische" landen direct de heele macht van de bourgeoisie tegenover zich. In dit opzicht is er niet het minste verschil tusschen "democratie" en fascisme, of welke staatsvorm dan ook. Zelfs is de "democratie" in sommige opzichten voor de bourgeoisie nog beter wapen dan het geweld van de absolute staatsmacht, omdat zij een opkomende beweging vaak in verwarring kan brengen door aan bepaalde eischen toe te geven. Waar dictatoriale regeeringen een opkomende revolutionaire beweging niet meer kunnen onderdrukken, neemt de bourgeoisie vaak zijn toevlucht tot de "democratie", zoals gebleken is in Rusland in Februari 1917 en in Duitschland in November 1918. Het toegeven aan de voornaamste eisch: de vrede, en verder het instellen van een schijn-democratie deed de revolutionaire beweging voorloopig inzakken.

In dit opzicht brengt het fascisme dan ook niet veel verandering voor de arbeidersklasse. Natuurlijk is het onlaagdrücken van het levenspeil en het onmogelijk maken van het "democratische" verzet erg onaangenaam, maar een direct gevaar schuilt er niet in.

In andere opzichten verandert het fascisme de toestand echter wel. Is een revolutionaire beweging eenmaal uitgebroken, dan is de fascistische vijand niet gevaarlijker dan de "democratische". De uitslag van een dergelijke strijd hangt echter niet alleen van de bourgeoisie af, maar ook van de arbeidersklasse. Hoe de arbeidersklasse strijdt hangt echter voor een groot deel af van de school die hij van te voren heeft doorlopen. In de revolutie treedt aan de dag wat zich langzaam in de loop van

de jaren heeft ontwikkeld. De toestanden op het Russische platteland, waar de kleine boeren heerendiensten moesten verrichten op het land van de edelman, terwijl ze bijna niet in staat waren om hun eigen land te bebouwen en vaak van honger omkwamen, dreef de leuze in hun hoofden: "Het land aan de boeren!" De ellende van de wereldoorlog liet in Duitschland slechts één groote wensch opkomen: "Vrede!" Ook de wijze waarop de Russische en Duitse revolutie verliepen werd voor een groot deel bepaald door wat vooraf was gegaan, de groote rol die het leger erin speelde, de arbeidersraden, waarvan de kiemen reeds in de oorlog waren gelegd, enz. Zoo zal ook het verloop van de eerstkomende revolutionaire beweging voor een groot deel afhangen van de ontwikkeling die de arbeidersklasse op het oogenblik doormaakt, en deze zal stellig onder het fascisme heel anders verlopen dan in de "democratie". Hierin schuilt de groote betekenis van het fascisme voor de arbeidersklasse, en daarom is het ook noodig deze kwestie ernstig onder het oog te zien.

Het fascisme is echter niet alleen een reusachtige macht ter onderdrukking van de arbeidersmassa. Het heeft ook in deze massa zelf wortel geschoten. Het is van belang om dat te constateeren, omdat het bewijst, dat het fascisme meer is dan waarvoor het vaak wordt gehouden, een eenvoudig machtsmiddel van de bourgeoisie, een reactionaire beweging, die slechts aan de macht kon komen door de volkomen lijdzaamheid van de arbeidersklasse. Het bewijst, dat het fascisme een beweging is, die met zijn beide beenen in de werkelijkheid staat en dat het ook andere dan reactionaire elementen moet bevatten, dat het ook een poging is om de maatschappelijke problemen waarvoor wij worden gesteld, werkelijk aan te pakken en op te lossen. De betekenis van het fascisme wordt daardoor nog veel groter. Het is nu niet alleen meer dat alle halfheden onmogelijk worden gemaakt, waardoor iedere strijd een revolutionaire strijd moet worden, de onmacht van het fascisme om de maatschappelijke problemen op te lossen, zal ook vele oude illusies vernietigen, zoals reeds de nederlaag van de oude arbeidersbeweging veel illusies heeft vernietigd. Maar bovendien wordt het fascisme voor het vraagstuk gesteld, de maatschappelijke krachten, die op het oogenblik onbeheerscht en ongeordend crisis, oorlog, en allerlei verdere ellende te voorschijn roepen, te beheerschen en te ordenen. Het is hetzelfde vraagstuk waarvoor ook de proletarische revolutie komt te staan. Het fascisme zoekt de oplossing in een regeling van boven af, door een centrale staatsmacht, die de eenheid in de maatschappij tot stand moet brengen. Het communisme zoekt de oplossing in een regeling van onderen op, door middel van de arbeidersraden, die uitdrukking zijn van de bestaande eenheid. Deze eenheid wordt gedragen door de gemeenschappelijke wil om iets tot stand te brengen, door de communistische moraal, die van ieder eischt dat hij zijn eigen bestaan slechts ziet als een deel van dat van de gemeenschap. Deze eenheid, deze wil, deze moraal, zijn gegrondvest op de gelijkheid van belangen van alle producenten en op de heele aard van het productieproces, dat een organisch geheel vormt, waarvan de verschillende onderdeelen in elkaar grijpen als de raderen van een uurwerk. De fascistische en de communistische ideologie hebben beide dit gemeen, dat de individuele belangen worden achtergesteld bij de gemeenschappelijke, dat de menschen niet op zich zelf staande persoonsjes blijven, maar zich samenvoegen tot een grotere eenheid. In zoverre kunnen we het fascisme ideologisch beschouwen als een voorlooper van het communisme. Daar het fascisme echter thuis hoort in de kapitalistische maat-

schappij, staat het in andere opzichten ook ideologisch lijnrecht tegenover het communisme: de éénheid is er een van slaffische onderworpenheid en van terreur. Toch mag dit ons niet blind maken voor het gemeenschappelijke dat in beide aanwezig is, beide kanten van de fascistische ideologie zijn even belangrijk.

Het zal dus noodig zijn de fascistische ideologie zooals hij in de massaas leeft te onderzoeken, zijn ontstaan te verklaren, na te gaan welke wijzigingen de ontwikkeling er in zal brengen, wat zal blijven, wat verdwijnen, wat te beschouwen is als een overblijfsel uit de burgerlijke maatschappij, wat als het begin van de nieuwe communistische ideologie, die ontstaat en moet ontstaan, omdat het nog altijd waar is, dat de nieuwe maatschappij wordt geboren in de schoot der oude!

Ook het fascisme is een kind van zijn tijd. Dat geldt niet alleen voor het fascisme zooals het zich in de praktijk doorzet, de staat als de zaakwaarnemer van de machtige industriële groepen, en tegenover de arbeidersklasse, en tegenover het buitenlandse kapitaal. Het geldt even goed voor die kant van het fascisme, die ons in dit verband het meeste interesseert, de ideologische kant. De fascistische ideologie is niet uit de lucht komen vallen, hij vindt direct zijn oorsprong in de maatschappelijke verhoudingen waarin de massaas leven. Laten we die wat nader bekijken! Het zal ons tevens verlossen van mogelijk pessimisme aangaande de vooruitzichten van de revolutie. Want een dergelijk pessimisme kan alleen het gevolg zijn van een wantrouwen in de arbeidersklasse, dat veroorzaakt wordt door de volslagen lijdzaamheid waarmee hij het fascisme heeft aanvaard. Men denkt dan, dat deze lijdzaamheid het gevolg is van de laksheid van de klasse en twijfelt er aan of deze ooit zal worden overwonnen. Zoodra men er echter in geslaagd is deze te verklaren uit de materiele verhoudingen is alle grond voor dit pessimisme weggenomen. Want dezelfde verhoudingen die meebrengen dat vele arbeiders fascist worden, zijn ook de oorzaak dat zij het niet kunnen blijven.

II. DE ONTSTAANSBODEM VAN DE FASCISTISCHE IDEOLOGIE.

a) Het vermaatschappelijken der productie.

De ontwikkeling van het kapitalisme in de laatste anderhalve eeuw heeft een enorme groei van de productiekrachten te zien gegeven. Deze groei heeft zijn stempel op de heele samenleving gedrukt, ja, heeft deze zelfs volkomen veranderd. In de eerste plaats is er een totale verandering gekomen in het arbeidsproces. Het moderne kapitalisme heeft de arbeiders in groote aantallen in de verschillende bedrijven vereenigd. De moderne arbeider in het bedrijf is geheel en al opgegaan in de massa, zijn arbeid is eenvoudig een onderdeel van de gemeenschappelijke arbeid, die alleen telt. Tusschen de arbeiders ontstaat op deze wijze een geest van saamenhoorigheid, alleen zijn ze geen van alle wat, ze zijn allen evenzeer afhankelijk van hun gemeenschap. Zoo ontstaat de solidariteit tusschen de arbeiders van één bedrijf, omdat ze ieder voor zich machteloos zijn, maar allen tezamen een macht vormen. Daarom strijden ze ook gezamenlijk voor hun gemeenschappelijke belangen.

Het zijn echter niet alleen deze gemeenschappelijke belangen, die de solidariteit onder de arbeiders kweken. Het is zeker in niet mindere

mate de regelmatige gang van het arbeidsproces. Want dit geldt voor elke moderne fabrieksarbeid, dat de arbeid gespecialiseerd is, verdeeld onder de afzonderlijke arbeiders, en dat de arbeid van de enkele arbeider niet op zich zelf staat, maar een schakel vormt in de totale arbeid. De moderne fabrieksarbeider werkt niet op die wijze en in dat tempo dat hij zelf het prettigst vindt, maar alles wat hij doet wordt volkomen beheerscht door de algemeene gang van het arbeidsproces. We zien er voor het oogblik nog even van af, of deze gang wordt bepaald door de machine, door de kapitalist, of door de arbeiders gezamenlijk, wat voor verschillende soorten arbeid natuurlijk verschillend is. De moderne fabrieksarbeider wordt gedwongen zich voortdurend naar de algemeene gang van het arbeidsproces te regelen, en zoo wordt het bij hem tenslotte tot een onuitroeibare gewoonte om bij alles wat hij doet te vragen: "Hoe moet ik handelen opdat wat ik doe goed past in het geheel, wat wordt van mij verlangd opdat het geheel, het gemeenschappelijke werk goed verloopt?" Deze gewoonte, die de grondslag vormt van zijn geheele werken en daarmee van zijn geheele lovenshouding is één van de krachtigste fundamenten van de klasse-solidariteit. Het kapitalisme smeedt op deze wijze de arbeiders tot een vaste eenheid aaneen.

Maar het doet meer. Niet alleen dat de afzonderlijke kleine werkplaatsen plaats hebben gemaakt voor de groote fabrieken, niet alleen dat de inwendige structuur van de samenleving daardoor geheel en al is veranderd, het kapitalisme heeft bovendien de wereld tot één geheel gemaakt, door zich over de heele wereld uit te breiden.

Honderdvijftig jaar geleden was Amerika nog grotendeels een onbekend, "onbeschaafd" land, om van Azië niet te spreken. "De wereld" was Europa, en eigenlijk alleen West-Europa. De ontwikkeling van het kapitalisme heeft hier echter verandering in gebracht. Achtereenvolgens kwamen de stoomvaart, de spoorwegen, de telegrafie, de vliegtuigtechniek, de radio, die Tokio op dezelfde afstand hebben gebracht als vroeger Berlijn. Deze ontwikkeling van de transportmiddelen ging hand in hand met die van de productie. De wereld is tegenwoordig niet meer ingedeeld in onafhankelijke staten, maar in productiegebieden; hier voor grondstoffen als steenkool en ijzer, daar voor graan, hier is grootindustrie, daar zijn plantages, hier wordt katoen gekweekt, daar rubber, daar suiker. De wereld is één groote fabriek geworden.

b) De tegenstellingen in het kapitalisme.

Als we de zaak zoo bekijken, hebben we echter één belangrijk ding verwaarloosd, en wel, dat we in een kapitalistische wereld leven. Als we spreken van de solidariteit, de eenheid van de arbeiders in een bedrijf, dan mogen we niet vergeten, dat deze eenheid geen andere is dan dat ze knechten zijn van dezelfde meester. Als we spreken van de wijze waarop de productie over de heele wereld tot een eenheid is vergroeid, dan mogen we niet vergeten, dat het productie-apparaat in handen is van enkele bezitters, die elkaar op leven en dood bestrijden en het proletariaat in deze strijd meeslepen. De arbeiders plukken dan ook niet de voordelen van deze eenheid, zij krijgen de slagen, zij oogsten oorlog, werkloosheid, honger. Trouwens, het zijn niet alleen de arbeiders die de slaachtoffers hiervan zijn, op andere wijze is het ook de middenstand, winkeliers, intellectuelen, boeren. Een dreigt verlies van hun bezit, hen dreigt

verproletariseering en de meesten van hen hebben bij een oorlog even weinig te winnen als de arbeiders, omdat de oorlog enkelen rijk maakt, maar honderden te gronde richt.

Het kapitalisme komt dus zoo in tegenstelling tot zichzelf. Terwijl het productie-apparaat steeds meer in omvang toeneemt, steeds beter geschikt wordt om de behoeften van de massa's te bevredigen, brengt het kapitalisme voor deze massa's juist steeds meer honger en ellende. Terwijl de heele wereld langzamerhand is uitgegroeid tot één grote fabriek, staan de verschillende nationale kapitalen in een strijd op leven en dood tegenover elkaar. Terwijl het kapitalisme een ijzeren band heeft gelegd tusschen de verschillende ondernemingen in één land, regelt het burgerlijke recht juist hun verdeeldheid, regelt hoe we het eigendom van de één kunnen onderscheiden van dat van de ander, regelt de concurrentie, enz. Deze tegenstellingen springen voor ieder duidelijk in het oog. Maar niet voor ieder is het direct duidelijk, dat ze onverbreekelijk aan het kapitalisme vast zitten en dat ze niet kunnen worden opgeheven zonder het kapitalisme op te heffen.

De verschillende stroomingen in de arbeidersbeweging vallen voor een groot deel samen met de mate van klaarheid die men over deze tegenstellingen en de mogelijkheid tot opheffing heeft. Die arbeiders, die zich in hun denken nog niet buiten het raam van het kapitalisme (hetzij privaat- hetzij staats-kapitalisme) kunnen bewegen, willen deze tegenstellingen opheffen door hervormingen van het kapitalisme, of, zóó-voor de praktijk hen heeft geleerd dat dit onmogelijk is, aanvaardt zij deze tegenstelling als onvermijdelijk. Zoo aanvaardden vele arbeiders de verdeling van de wereld in verschillende staten als een noodzakelijk kwaad, of komen zelfs tot nationalistische denkbeelden. We zullen nu verder moeten nagaan, hoe deze tegenstellingen zich in de hoofden van de arbeiders uitwerken.

o) De verslechting van het levenspeil.

De afgelopen periode was er een van opkomst van het kapitalisme. De productie breidde zich ontzaglijk uit, het kapitaal maakte enorme winsten en ook het levenspeil van de arbeiders ging omhoog. De verschillende maatschappelijke verschijnselen van de tegenwoordige tijd (de democratische staatsvorm, de vakverenigingen, de politieke partijen, tenslotte de ideologieën in de hoofden van de arbeiders) zijn gegroeid in deze periode, zoodat we hier noodgedwongen nog even bij moeten blijven staan.

De industriële ontwikkeling van de afgelopen periode was de motor die het levenspeil van de arbeiders deed stijgen. Niet doordat hij een steeds grotere stroom van producten over de aarde verspreidde; het kapitalisme heeft geen producten nodig om in de behoeften van de massa te voorzien, maar alleen om winst te maken. De arbeiders zijn voor het kapitaal niets anders dan winstobjecten. Natuurlijk is het nodig dat de arbeiders zooveel te blikken krijgen dat ze in staat blijven om te werken, met verhongerde arbeiders kan het kapitaal niet produceeren. Maar voor het overige zijn de behoeften en verlangens der massa het kapitaal volkomen onverschillig.

De reden waarom de industriële ontwikkeling het levenspeil van de arbeiders deed stijgen, is, dat hij van de arbeiders een steeds groter arbeidsprestatie verlangde. Het tempo van de arbeid werd steeds meer opgevoerd, evenals de intensiteit, terwijl de arbeiders ook steeds meer van de vrijheid om de arbeid aan zich aan te passen verloor, daar de machine steeds meer de gang van het arbeidsproces bepaalde. Zoo werden aan de arbeiders steeds zwaardere eischen gesteld. Het gevolg was, dat de arbeiders fysiek en moreel te gronde dreigden te gaan. De arbeiders kwamen in verzet en eischten betere loonen en korter werktijd. Het kapitaal, dat aanvankelijk (1820-1850) weigerde aan de eischen van de arbeiders gehoor te geven, werd tenslotte door de ervaring wijs; het ondervond hoe geheele streken van Engeland langzamerhand ontvolkt raakten door ziekte en honger, en het ondervond zoo dat het nodig was de arbeiders een dragelijk bestaan te waarborgen, omdat het anders spoedig geen arbeiders meer zou overhouden om meerwaarde te produceeren. De vakverenigingen, aanvankelijk door de arbeiders opgetrokken als strijdmiddel tegen het kapitaal werden nu langzamerhand meer en meer door het kapitaal erkend. De strijd tusschen kapitaal en arbeid ging nu niet langer daarom of de levensstandaard van de arbeiders al of niet moest worden verbeterd, het ging alleen daarom welke verbeteringen noodzakelijk waren om de arbeiders in staat te houden hun werk te verrichten en hun kinderen tot nieuwe arbeiders op te fokken. De weg waarlangs deze verbeteringen tot stand kwamen was dus die van de conferentie, de arbeiders hadden alleen maar aan te toonen dat deze verbeteringen noodzakelijk waren. Soms, als het kapitaal niet direct bereid was de eischen in te willigen, was er wat meer drang van de arbeiders voor nodig, een staking was het gevolg. Maar alle verbeteringen vonden tenslotte plaats op de basis van een samenwerking van kapitaal en arbeid, voor beiden was het nodig dat de arbeidskracht zoo duur betaald werd als overeenkwam met de reproductiekosten. Of, zóó-als we het anders uitdrukken, de arbeidskracht werd verkocht tegen zijn waarde.

In andere landen dan Engeland voltrok zich wat later een soortgelijke ontwikkeling, hoewel onder iets andere vormen.

In dit proces van verbetering der arbeidsvoorwaarden nam de staat een belangrijke plaats in. De staat was het die de organisatie van allerlei sociale maatregelen op zich moest nemen, die moest zorgen voor sociale verzekeringsinstellingen, onderwijs, enz., enz. De staat werd zoo in de ogen van de massa tot een bondgenoot tegen het kapitaal.

In werkelijkheid echter, was de staat niets dan de zaakwaarne-mer van het kapitaal, doordat hij de sociale maatregelen, die tenslotte ook het kapitaal - zij het met tegenzin - als noodzakelijk moest erkennen, organiseerde. De staat kon ook nooit een bondgenoot van de arbeiders-klasse worden, omdat hij naast deze sociale taak nog talloze andere functies had, die hem rechtstreeks in dienst van het kapitaal stelden, zóó-als het organiseren van de bescherming van de tegenwoordige sociale orde, en het voeren van een bepaalde buitenlandsche politiek in overeenstemming met de kapitaalsbelangen.

Het feit dus, dat het kapitaal tot nu toe de arbeiders een bestaan kon waarborgen, d.w.z. dat het kapitaal ervoor zorgen kon dat de arbeiders onder zulke sociale verhoudingen leefden dat ze niet te gronde gingen, heeft de basis gelegd tot een zekere samenwerking tusschen kapi-

taal en arbeid, en van de organen van deze samenwerking, als partij, vakvereniging, departement van sociale zaken. Deze samenwerking werd bovendien daardoor vergemakkelijkt, dat de arbeiders niet alleen de waarde van hun arbeidskracht betaald kregen (d.w.z. zooveel als voor de reproductie van deze arbeidskracht nodig is), maar dat ook de waarde van deze arbeidskracht voortdurend steeg als gevolg van de industriële ontwikkeling, zoodat er inderdaad sprake was van een verhooging van het levenspeil. En aan de andere kant werd deze samenwerking vergemakkelijkt doordat de totale goederenproductie nog sneller steeg dan het levenspeil van de arbeiders, zoodat de verbetering van het levenspeil inderdaad een relatieve verslechting was. Voor het kapitaal betekende dat dat de arbeidsloonen een steeds geringere rol in hun kostenberekening gingen spelen.

In de laatste tijd wordt echter de grondslag voor deze samenwerking volkomen vernietigd. De crisis doet de winsten der kapitalisten als sneeuw voor de zon verdwijnen, (of, juister: het verdwijnen der winsten vindt zijn uitdrukking in de crisis.). We kunnen hier op de oorzaak van de daling der winsten (in verhouding tot het totale kapitaal) niet verder ingaan, moeten volstaan met de opmerking, dat het hier een algemeene tendens in het kapitalisme geldt, die men niet door hervormende maatregelen kan overwinnen. Het gevolg is, dat het kapitaal gedwongen is, de loonen beneden de waarde te doen dalen, en dit zal min of meer een blijvende toestand moeten worden. Dit beteekent, dat de sociale verhoudingen zoo slecht zullen worden, dat een gedeelte der arbeidersklasse er aan kapot gaat. Voor het kapitaal hindert dat ook niet, omdat de groot-industrie langzamerhand een leger van "overbodige" arbeidskrachten heeft geschapen. 1).

Natuurlijk beteekent dit een ontzettende verscherping van de klassenstrijd. Kapitaal en arbeid komen nu lijnrecht tegenover elkaar te staan.

Het is merkwaardig om te zien, hoe als gevolg van deze ontwikkeling de organen van deze samenwerking die vroeger een wapen in handen van de arbeiders schenen of zelfs gedeeltelijk waren, nu juist door het kapitaal tegen de arbeiders worden gebruikt. Dat is bijvoorbeeld het geval met de collectieve contracten. Vroeger werden ze door de arbeiders gebruikt als wapen tegen de ondernemers, om deze te dwingen een uniform loon uit te keeren en zodoende het tewerk stellen van arbeidskrachten beneden de marktprijs onmogelijk te maken. Ze konden een machtsmiddel in handen van de arbeiders zijn, zolang de arbeiders te strijden hadden tegen afzonderlijke ondernemers en zolang de loonen voortdurend stegen.

1). Er zijn echter ook tegengestelde strekkingen aanwezig, strekkingen, die erop gericht zijn de "overbevolking" niet te gronde te doen gaan, of zelfs nieuwe "overbevolking" te scheppen. Zoo kan men in verschillende landen een streven van de staat waarnemen, om het geboortecijfer op te drijven (Duitsland, Italië) evenals pogingen om door allerlei maatregelen de werklozen toch nog zooveel mogelijk in het leven en in goede conditie te houden (Duitsland). Dit streven moet in de eerste plaats worden verklaard uit de noodzaak van een nieuwe wereldoorlog. Vandaar, dat in een land als Amerika, dat voor het oorlogvoeren geen massale bevolking nodig heeft, deze tegentendens niet bestaat en men de werklozen inderdaad laat verhongeren als ze daartegen niet in verzet komen.

Nu de ondernemers zich echter meer en meer hebben aaneengesloten en de loonen dalen, zijn de collectieve verdragen een machtsmiddel geworden in handen van de bourgeoisie. Door deze verdragen voor verschillende bedrijven op verschillende tijden af te laten loopen, wordt een staking van de arbeiders zeer bemoeilijkt. Want als het eene bedrijf loonsverlaging krijgt, krijgt het andere het juist niet, zoodat een stakingsbeweging die zich over een breder front uit zou breiden, maar heel moeilijk tot stand kan komen.

Zoo is het ook met de staat. De staat scheen een "vriend" van de arbeiders, zolang hij tot taak had de sociale voorzieningen op te bouwen, maar nu moet hij ze afbreken en wordt zoo tot vijand van de arbeiders. De machtsmiddelen van de staat worden nu direct tegen de arbeiders gebruikt, als deze hun sociale "rechten" willen verdedigen.

III. HET ONTSTAAN VAN DE FASCISTISCHE IDEOLOGIE.

a). De opheffing van de klassen

Het feit, dat de staat steeds meer de functie kreeg van verzorger van de sociale behoeften, leidde er toe, dat velen het socialisme eenvoudig gingen zien als een maatschappijvorm waarin dit proces nog veel verder was ontwikkeld dan in het kapitalisme. D.w.z., ze zagen het socialisme als een maatschappij waarin de staat de opperheerschappij had over de samenleving, de staat regelde en beheerde volgens deze opvatting de productie en distributie, voorzag in de sociale behoeften. Deze opvatting van het socialisme kwam regelrecht voort uit de heele maatschappelijke ontwikkeling, die immers in deze richting scheen te wijzen: en deed de theorie geboren worden van de geleidelijke groei naar het socialisme, legde dus de basis voor het reformisme van de IIe Internationale. In de revolutionaire periode van 1917-1923 kwam daartegenover een nieuwe strooming op, de bolsjewistische, die het staatsocialisme langs revolutionaire weg wilde bereiken. Deze revolutionaire theorie is echter gelijk met de revolutie verdwenen, tegenwoordig huldigen de bolsjewiki de opvatting dat het vijfjarenplan de grondslag legt voor de klasselooze maatschappij (woordelijk geciteerd uit Rusland van Heden No. 12), dus dat een maatschappij door hervormingen kan groeien naar het socialisme. Hiermee is alle principiële onderscheid tusschen de IIe en IIIe Internationale verdwenen. Beide zijn reformistisch.

Echter, beide stroomingen in de sociaal-democratie (de Trotzisten hooren hier ook bij, omdat ook zij gelooven aan socialistische opbouw, dus aan een uit hervormingen voortgekomen socialisme) hebben toch nog altijd dit gemeen, dat ze in de tegenwoordige kapitalistische maatschappij twee verschillende klassen zien, die elkaar zelfs min of meer vijandig zijn - proletariaat en bourgeoisie. De sociaal-democraten willen door de samenwerking van deze beide klassen hervormingen tot stand doen komen die gaan in de richting van het staatsocialisme. Deze hervormingen kunnen in onderlinge samenwerking tot stand komen, omdat ze zoowel (vanzelfsprekend (!)) in het belang van de arbeiders, als in dat van de bourgeoisie zijn. (Dit laatste wordt dan geargumentoerd met de z.g. "koopkrachttheorie", die zegt, dat het voor de bourgeoisie voordelig is

hooge loonen te betalen, omdat de arbeiders dan meer koopen (!!!) Dat het reformisme onder breede massaas veld kon winnen, zal ondertusschen wel minder het gevolg zijn geweest van deze naïve theorie, dan van het feit dat de praktijk inderdaad voortdurend verbeteringen tot stand zag komen.) Ook hier is er geen principieel onderscheid met IIIe en IVE Internationale, al hebben deze dan ook iets andere leuzen, zocals hun heele politiek bewijst. Het eenige onderscheid is, dat de IIE Internationale via de stembus een socialistische regeering wil zien te krijgen, die dan door hervormingen het socialisme in zal voeren, en dat de IIIe en IVE Internationale deze regeering langs revolutionaire weg willen zien te krijgen, waarbij het invoeren van het socialisme echter niet de taak is van de revolutie, maar van de "revolutionaire regeering".

In de laatste tijd hebben deze sociaal-democraten van diverse richtingen een heftige concurrent gekregen in het fascisme. Dat het fascisme ook onder arbeiders veld wint, zal wel grotendeels het gevolg zijn van het bankroet van IIE en IIIe Internationale. De massaas zijn teleurgesteld in hun hoop, dat het kapitalisme voor hen steeds groter voorspoed zou brengen, het tegendeel is gebleken. Een groot deel van de arbeiders (we spreken hier niet van de werkelijk revolutionaire arbeiders) houden desondanks nog vast aan hun oude sociaal-democratische opvatting, hopen dat de crisis tijdelijk zal zijn en zal worden overwonnen, het zij langs de "gewone" weg, hetzij door tusschenkomst van de "revolutie", d.w.z. de tooverkracht van Moskou. Maar een ander deel zoekt redding bij de nieuw-opkomende macht, het fascisme.

Het fascisme is in wezen een middenstandsbeweging. De typisch fascistische leuzen komen direct uit de middenstand voort en zijn aangepast aan zijn verlangens. Zoo is het in de eerste plaats met de leus: "Opheffing van de klassen." Want de fascisten keeren zich niet alleen tegen de klassenSTRIJD, ze beschouwen de klassen zelf als een marxistische uitvinding, waarvan ze niets moeten hebben. Ze willen geen klasse- maar een standen-maatschappij.

Wat houdt dit in? Gaat het hier misschien alleen om een woord? Of zit er meer achter?

De klassen vatten de menschen samen naar hun plaats in het productieproces. De klassenleer kent arbeiders tegenover bourgeoisie, als bezitlozen (verkoopers van arbeidskracht) tegenover bezitters. Het fascisme onderscheidt echter naar standen. "Een bedrijfsleider werkt ook, is dus ook arbeider. We moeten dus niet arbeider tegenover bedrijfsleider stellen, maar we moeten de arbeiders onderling onderscheiden, naar hun standen of beroepen." Zoo ongeveer zeggen zij. Het fascisme kent een stand van boeren, die evengoed de heerenboer als de landarbeider omvat, een stand van timmerlieden, een stand van metaalbewerkers, waarin zoowel de leerjongen als de bedrijfsleider is te grepen.

Erg veel systeem hebben we echter in deze "standen"-theorie niet kunnen ontdekken. Zoo hoort men een andere keer weer spreken van "arbeidersstand". Echter beschouwt men ook dan de arbeider niet als bezitloze tegenover de bezitter, maar eenvoudig als iemand die een bijzondere taak in een harmonisch ingerichte samenleving vervult. Ondertusschen schijnen de begrippen hier tamelijk verward te zijn, zoodat ieder die interpretatie kan kiezen, die hem het beste uitkomt. De organisatie volgens "standen" in Italië (corporaties) is echter een industriegewijze

organisatie, die we hier als grondslag hebben genomen. Wezenlijk is echter het ontkenen van de klassen. Arbeiders en bedrijfsleiders zijn geen vijandige klassen, maar "volksgenoten". De verhouding "Führer-Gefolgschaft" wordt eeuwig verklaard.

Wat is de betekenis van deze ontkenning der klassen? Wie klasse zegt, zegt klassestrijd. Wie bourgeoisie zet tegenover proletariaat erkent ook de strijd tusschen deze beide klassen. Het fascisme echter wil geen klassestrijd, wil zelfs elke herinnering aan deze strijd uitvagen. De middenstand (kleine winkeliers, boeren, intellectueelen, kleine renteniertjes, lagere ambtenaren) wordt platgedrukt in de strijd tusschen bourgeoisie en proletariaat. Zij wordt door de steeds machtiger groot-bourgeoisie voortdurend onteigend. Maar ze kunnen niet aan de kant van de arbeiders gaan staan in de strijd tegen de groot-bourgeoisie, omdat hun klassepositie, hun bezit, met het kapitalisme staat of valt, omdat ook de arbeiders hen bedreigen met onteigening - door de revolutie - en omdat ze bovendien geheel van het groot-kapitaal afhankelijk zijn. Wat is het groot-kapitaal zonder bescherming door politie en leger, die ook de kleine middenstand worden onderhouden? Wat zijn de kleine renteniertjes als het groot-kapitaal geen dividenden uitkeert? Wat zijn de ambtenaren en intellectueelen als de staat of de grootbedrijven hen geen werkkring bieden?

De middenstand kan zich in de klassenstrijd niet aan de kant van de arbeiders scharen. Maar ook niet aan die van het kapitaal. Want ze hebben de arbeiders noodig. Althans met belangrijke gedeelten van de ze middenstand is dat het geval. Wat zijn de kleine winkeliers als de arbeiders niet bij hen koopen? Bovendien maakt het feit dat vele kleine bazen, handelaren, tuindertjes, enz. hard moeten werken om nog aan de kost te komen, dat ze zich vanzelf nauwer aan de arbeiders verbonden voelen dan aan de groot-kapitalisten, al belet hun klassepositie hen dan ook revolutionair te worden. De middenstand kan zich voor een groot gedeelte ook niet aan de kant van het kapitaal scharen in de klassenstrijd.

De fascistische middenstand wil van klassenstrijd niets hooren. De middenstand is afhankelijk van beide partijen, moet zich met beide partijen verbinden. Hij wil dat de klassenstrijd gestaakt wordt, dat de menschen tot samenwerking komen. De vervalscheiding naar klassen verdeelt de menschen in vijandige kampen, in arbeiders en parasieten, en de middenstand hoort tot de laatste groep. Daarom wil hij van klassen niets weten. De verdeling naar standen of beroepen negeert de kapitalistische tegenstellingen, ziet naar het arbeidsproces niet als KAPITALISTISCH arbeidsproces, maar beschouwt het alleen van de BIOLOGISCHE kant, ziet alleen verschillende beroepen, die samenwerken, zocals ook de verschillende organen van het lichaam samenwerken.

Het is een mooi, een socialistisch ideaal. Maar de fout van de fascisten is, dat ze dit onder het kapitalisme willen verwezenlijken. Of althans, dat ze denken het kapitalisme te kunnen overwinnen zonder revolutionaire strijd, dat ze denken dat het kapitalisme kan worden opgeheven zonder het kapitaal op te heffen. "Komen de menschen niet goed-schiks tot samenwerking, dan kwaadschiks. Komen de menschen er niet uit zichzelf toe hun arbeid in dienst te stellen van de gemeenschap, dan moet de staat hen dwingen."

Het is volkomen begrijpelijk dat deze fascistische ideologie ook onder de arbeiders aanhang vindt. Voor hen die zich in hun denken nog

hooge loonen te betalen, omdat de arbeiders dan meer koopen (!!!) Dat het reformisme onder breede massaas veld kon winnen, zal ondertusschen wel minder het gevolg zijn geweest van deze naïve theorie, dan van het feit dat de praktijk inderdaad voortdurend verbeteringen tot stand zag komen.) Ook hier is er geen principieel onderscheid met IIIe en IVe Internationale, al hebben deze dan ook iets andere leuzen, zocals hun heele politiek bewijst. Het eenige onderscheid is, dat de IIIe Internationale via de stembus een socialistische regeering wil zien te krijgen, die dan door hervormingen het socialisme in zal voeren, en dat de IIIe en IVe Internationale deze regeering langs revolutionaire weg willen zien te krijgen, waarbij het invoeren van het socialisme echter niet de taak is van de revolutie, maar van de "revolutionaire regeering".

In de laatste tijd hebben deze sociaal-democraten van diverse richtingen een heftige concurrent gekregen in het fascisme. Dat het fascisme ook onder arbeiders veld wint, zal wel grootendeels het gevolg zijn van het bankroet van IIe en IIIe Internationale. De massaas zijn teleurgesteld in hun hoop, dat het kapitalisme voor hen steeds groter voorspoed zou brengen, het tegendeel is gebleken. Een groot deel van de arbeiders (we spreken hier niet van de werkelijk revolutionaire arbeiders) houden desondanks nog vast aan hun oude sociaal-democratische opvatting, hoopen dat de crisis tijdelijk zal zijn en zal worden overwonnen, hetzij langs de "gewone" weg, hetzij door tusschenkomst van de "revolutie", d.w.z. de tooverkracht van Moskou. Maar een ander deel zoekt redding bij de nieuw-opkomende macht, het fascisme.

Het fascisme is in wezen een middenstandsbeweging. De typisch fascistische leuzen komen direct uit de middenstand voort en zijn aangepast aan zijn verlangens. Zoo is het in de eerste plaats met de leus: "Opheffing van de klassen." Want de fascisten keeren zich niet alleen tegen de klassenSTRIJD, ze beschouwen de klassen zelf als een marxistische uitvinding, waarvan ze niets moeten hebben. Ze willen geen klasse- maar een standen-maatschappij.

Wat houdt dit in? Gaat het hier misschien alleen om een woord? Of zit er meer achter?

De klassen vatten de menschen samen naar hun plaats in het productieproces. De klassenleer kent arbeiders tegenover bourgeoisie, als bezitloozen (verkoopers van arbeidskracht) tegenover bezitters. Het fascisme onderscheidt echter naar standen. "Een bedrijfsleider werkt ook, is dus ook arbeider. We moeten dus niet arbeider tegenover bedrijfsleider stellen, maar we moeten de arbeiders onderling onderscheiden, naar hun standen of beroepen." Zoo ongeveer zeggen zij. Het fascisme kent een stand van boeren, die evengoed de heerenboer als de landarbeider omvat, een stand van timmerlieden, een stand van metaalbewerkers, waarin zoowel de leerjongen als de bedrijfsleider is begrepen.

Erg veel systeem hebben we echter in deze "standen"-theorie niet kunnen ontdekken. Zoo hoort men een andere keer weer spreken van "arbeidersstand". Echter beschouwt men ook dan de arbeider niet als bezitlooze tegenover de bezitter, maar eenvoudig als iemand die een bijzondere taak in een harmonisch ingerichte samenleving vervult. Ondertusschen schijnen de begrippen hier tamelijk verward te zijn, zoodat ieder die interpretatie kan kiezen, die hem het beste uitkomt. De organisatie volgens "standen" in Italië (corporaties) is echter een industriegewijze

organisatie, die we hier als grondslag hebben genomen. Wezenlijk is echter het ontkenken van de klassen. Arbeiders en bedrijfsleiders zijn geen vijandige klassen, maar "volksgenoten". De verhouding "Führer-Gefolgschaft" wordt eeuwig verklaard.

Wat is de beteekenis van deze ontkenning der klassen? Wie klasse zegt, zegt klassestrijd. Wie bourgeoisie zet tegenover proletariaat erkent ook de strijd tusschen deze beide klassen. Het fascisme echter wil geen klassestrijd, wil zelfs elke herinnering aan deze strijd uitvagen. De middenstand (kleine winkeliers, boeren, intellectueelen, kleine renteniertjes, lagere ambtenaren) wordt platgedrukt in de strijd tusschen bourgeoisie en proletariaat. Zij wordt door de steeds machtiger groot-bourgeoisie voortdurend onteiend. Maar ze kunnen niet aan de kant van de arbeiders gaan staan in de strijd tegen de groot-bourgeoisie, omdat hun klassepositie, hun bezit, met het kapitalisme staat of valt, omdat ook de arbeiders hen bedreigen met onteiening - door de revolutie - en omdat de arbeiders hen geheel van het groot-kapitaal afhankelijk zijn. Wat is de kleine middenstand zonder bescherming door politie en leger, die door het groot-kapitaal worden onderhouden? Wat zijn de kleine renteniertjes als het groot-kapitaal geen dividenden uitkeert? Wat zijn de ambtenaren en intellectueelen als de staat of de grootbedrijven hen geen werkkring bieden?

De middenstand kan zich in de klassenstrijd niet aan de kant van de arbeiders scharen. Maar ook niet aan die van het kapitaal. Want ze hebben de arbeiders nodig. Althans met belangrijke gedeelten van de ze middenstand is dat het geval. Wat zijn de kleine winkeliers als de arbeiders niet bij hen koopen? Bovendien maakt het feit dat vele kleine bazen, handelaren, tuindertjes, enz. hard moeten werken om nog aan de kost te komen, dat ze zich vanzelf nauwer aan de arbeiders verbonden voelen dan aan de groot-kapitalisten, al belet hun klassepositie hen dan ook revolutionair te worden. De middenstand kan zich voor een groot gedeelte ook niet aan de kant van het kapitaal scharen in de klassenstrijd.

De fascistische middenstand wil van klassenstrijd niets hooren. De fascistische middenstand wil van klassenstrijd niets hooren. Hij wil dat de klassenstrijd gestaakt wordt, dat de menschen tot samenwerking komen. De verschijning naar klassen verdeelt de menschen in vijandige kampen, in arbeiders en parasieten, en de middenstand hoort tot de laatste groep. Daarom wil hij van klassen niets weten. De verdeling naar standen of beroepen negeert de kapitalistische tegenstellingen, ziet naar het arbeidsproces niet als KAPITALISTISCH arbeidsproces, maar beschouwt het alleen van de BIOLOGISCHE kant, ziet alleen verschillende beroepen, die samenwerken, zocals ook de verschillende organen van het lichaam samenwerken.

Het is een mooi, een socialistisch ideaal. Maar de fout van de fascist is, dat ze dit onder het kapitalisme willen verwezenlijken. Of althans, dat ze denken het kapitalisme te kunnen overwinnen zonder revolutionaire strijd, dat ze denken dat het kapitalisme kan worden opgeheven zonder het kapitaal op te heffen. "Komen de menschen niet goed-zichs tot samenwerking, dan kwaadschiks. Komen de menschen er niet uit moet de staat hen dwingen."

Het is volkomen begrijpelijk dat deze fascistische ideologie ook onder de arbeiders aanhang vindt. Voor hen die zich in hun denken nog

niet buiten het kapitalisme kunnen bewegen, moet de fascistische ideologie groote aantrekkingskracht hebben. Ook de arbeiders zijn binnen de grenzen van het kapitalisme afhankelijk van het kapitaal. Waar moeten ze van leven als het kapitaal hen niet meer in het bedrijf opneemt en loon betaalt? Wat moet er van de werklozen worden als de staat geen steun meer uitkeert?

Zoolang het kapitalisme bloeit, zoolang is het natuurlijk dat de arbeiders trachten hun levenspeil te verbeteren door het kapitaal concessies af te dwingen. Maar als het kapitaal nu geen winst meer maakt? Dan kunnen de bedrijven toch niet blijven draaien? En het is toch ook voor de arbeiders van het grootste belang dat ze weer op gang komen? Als dat nu niet anders mogelijk is dan door bepaalde offers te brengen, moet dat dan niet gebeuren?

De sociaal-democratie vertegenwoordigt de in hun oogen voorbije periode van klassenstrijd. Klassenstrijd kan gevoerd worden zoolang er voldoende is, zoolang de moeilijkheden nog niet al te groot zijn. Maar de tegenwoordige moeilijkheden, daar kunnen we alleen overheenkomen door onderlinge samenwerking. Geen strijd meer tegen het kapitaal, ook geen actie zelfs tegen loonsverlagingen. Wij moeten zelf ook offers brengen. Ook het kapitaal moet dat doen. Natuurlijk moeten we ons niet zonder meer aan het kapitaal onderwerpen. Want evenmin als we zelf het recht hebben onze eischen te stellen boven het algemeen belang, mag het kapitaal dat doen. We zijn in moeilijkheden geraakt en moeten er uit. Misschien zijn er verschillende manieren, maar in elk geval is één de beste. Er moeten deskundige, eerlijke, onpartijdige mannen komen die deze oplossing moeten vinden en die dan ook in staat moeten worden gesteld om hem te verwezenlijken. Zij moeten de macht in de staat krijgen. Aan hen moeten allen gehoorzamen, omdat zij weten hoe het moet.

Zoo ongeveer denkt de fascistische arbeider. En de eenige fout die hij maakt is, dat hij de tegenwoordige toestand met meesters en knechten voor eeuwig houdt, dat hij zich geen andere maatschappij dan met meesters en knechten voor kan stellen.

Het is het besef van eigen onmacht en daaraan gepaard het geloof aan een absolute, een objectieve waarheid, het geloof dat er machten zijn die weten wat zij niet weten, die kunnen wat zij niet kunnen, waardoor de fascistische ideologie onder de arbeiders in het leven werd geroepen. Maar daarnaast is het het besef dat de tegenwoordige maatschappij niet goed is, dat een strijd van allen tegen allen niet kan blijven bestaan, dat een gezonde maatschappij niet een maatschappij is waarin klassenstrijd heerscht, maar een maatschappij waarin de menschen in onderlinge samenwerking gemeenschappelijk produceeren. Zoo zien we hier de merkwaardige vermenging van proletarisch en burgerlijk denken.

b) Het nationalisme.

Het fascisme denkt de klassenstrijd te kunnen overwinnen door de STAAT in het heele land oppermachtig te maken. Maar er is nog een andere strijd die de maatschappij dreigt te ontwrichten, de internationale concurrentiestrijd. Deze is echter zoo vast in het kapitalisme verankerd, dat zelfs de fascistten hem als onvermijdelijk aanvaardden en aan een opheffing van deze strijd niet denken.

De sociaal-democratie heeft aan een dergelijke mogelijkheid nog geloofd. De internationale tegenstellingen tusschen de kapitalen waren vroeger nog niet zoo groot dat ze onoverbrugbaar schenen. De sociaal-democraten meenden dat de concentratie van het kapitaal er toe zou leiden dat het kapitaal tenslotte over de heele wereld tot één zou samensmelten, waarmee dan de basis voor het staatsocialisme was gelegd.

De ontwikkeling van de laatste jaren heeft echter ook deze droom vernietigd. Wel is in de plaats van een groot aantal kleine bezitters een klein aantal groote gekomen, maar deze groote bestrijden elkaar nu ook met groote middelen. Door allerlei maatregelen van economische (grondstoffen) en financiële boycot kunnen ze heele staten naar hun hand zetten.

Het eerst is dat duidelijk gebleken in de wereldoorlog. Engeland, bevreesd voor de Deutsche industrie die in snelle opkomst was en met zijn meer moderne methoden de Engelsche metaalindustrie ernstig bedreigde, - de Deutsche industrie nam een groot deel van de markt van de Engelsche weg en bedierf de rest door lage prijzen - werd voor de keus gesteld: of vernietiging van de Deutsche industrie, of eigen ondergang. Hetzelfde verschijnsel zien we nu in nog veel grooter maatstaf t.o.v. Japan en spoedig ook t.o.v. Rusland. Hun opkomst vormt een bedreiging zoowel voor Amerika als voor West-Europa en een oorlog is daarom met zekerheid te verwachten.

Ook de talrijke "kleinere" tegenstellingen, zooals die tusschen Duitschland en Frankrijk laten geen "samenwerking" toe. Het fascisme stelt zich hier op de bodem van de werkelijkheid. Het aanvaardt de internationale tegenstellingen als onvermijdelijk. Het verwijt de sociaal-democratie dat deze door zijn internationalisme juist de vijand binnenhaalt. "Het buitenlandse kapitaal", zeggen ze, "wil onze ondergang, we moeten ons daartegen verweren." Maar men kan zich nu eenmaal niet verweren met een eierlepeltje (Duys). Daarom zijn dus zware bewapeningsmaatregelen noodig.

Het is gemakkelijk genoeg te verklaren waarom de eigenlijke fascistten, de fascistische middenstanders, nationalistisch zijn. Moeilijker is het te begrijpen hoe het komt dat het nationalisme ook op gedoolten van de arbeidersklasse overslaat. Toch is dit een niet te ontkennen feit. Enkele oorzaken zijn hier ook wel voor aan te geven.

Zoolang men het kapitalisme aanvaardt, of het zelfs voor een "eeuwige", een "natuurlijke" instelling houdt, zoolang moet men ook de afhankelijkheid van de arbeiders van het kapitaal aanvaarden. Zoolang moet men de juistheid erkennen van wat de fascistten propageeren, dat het de arbeiders beter gaat naarmate het het kapitaal beter gaat. In tijden waar het kapitaal hooge winsten afwerpt, kunnen ook de lonen hoog zijn. Worden de verdiensten van het kapitaal kleiner, dan gaan de lonen mee omlaag. ZOOLANG DE ARBEIDERSKLASSE NOG NIET DE REVOLUTIONAIRE STRIJD TEGEN HET KAPITAAL HEEFT AANVAARD, VALLEN DE BELANGEN VAN DE ARBEIDERS EN HET NATIONALE KAPITAAL TEN AANZIEN VAN DE BUITENLANDSCHE POLITIEK SAMEN. Denken we b.v. aan Engeland van voor 1914. De opkomst van de Deutsche industrie dreigde het Engelsche industriekapitaal te vernietigen. Daarom waren er voor de Engelsche arbeiders slechts drie mogelijkheden: of de revolutionaire strijd tegen de eigen bourgeoisie, of bondgenootschap met deze bourgeoisie in de strijd tegen de Deutsche, of aanvaarden van de ondergang van de Engelsche indus-

trie en daarmee van hen zelf. De laatste mogelijkheid zou het eigen doodvonnis hebben beteekend. En zoo bleven er in werkelijkheid geen andere mogelijkheden over dan revolutie en oorlog. Daardoor werd een gedeelte der arbeiders dat nog kleinburgerlijk dacht en de strijd tegen het kapitalisme niet aan kon of wilde binden in het nationalistische kamp gedrongen.

Dit nationalisme van de kleinburgerlijk denkende arbeiders wordt natuurlijk in tijden van oorlog of oorlogsdreiging tot een ongekeerde hoogte opgezweept, maar vindt toch ook in "normale" (nu moeten we eigenlijk zeggen: abnormale) tijden voedsel. De "vreedzame" internationale concurrentie, oftewel de economische oorlog wakkert het nationalisme ook voortdurend aan. Die arbeiders, die het kapitalisme nog niet los kunnen laten, die hun economische afhankelijkheid van het kapitaal als iets natuurlijks, eeuwigs beschouwen, worden ook ideologisch afhankelijk van het kapitaal. Ze steunen het kapitaal voortdurend in zijn concurrentiestrijd, in zijn streven om de nationale producten beter, voordeliger te doen zijn dan de buitenlandsche. Het nationale kapitaal leeft in de strijd tegen het buitenlandsche, en zij leven mee, Alles wat van "hen", van de "natie" komt, moet beter zijn dan wat buitenlandsch is. Zoals alle gewoonten langzamerhand tot een vast deel van de persoon gaan worden, zoo wordt ook de gewoonte van de kleinburgerlijk denkende arbeiders om alles wat uit "hun" land komt beter te vinden, langzamerhand een vastgeroeste opvatting. Die arbeiders, die in hun denken nog in het kapitalisme zitten verstrikt, verstrikken zich evenzoo in het nationalisme. Internationalisme is nog slechts mogelijk als men de revolutionaire strijd aanvaardt.

Het kapitaal zweept deze nationale hartstochten van de kleinburgerlijk denkende arbeiders natuurlijk nog extra op. Het maakt daarbij gebruik van de haat van de arbeiders tegen bepaalde buitenlandsche onderdrukkingssystemen. In 1914 werd de oorlog van de zijde van de Entente gevoerd onder de leus: "Tegen het Pruisische geweldregime!", en van de andere kant onder de leus: "Tegen de czaristische horden!" Zoo ziet het er nu naar uit of we een oorlog zullen beleven van Japan en Midden-Europa tegen de overige wereld, en de leuzen waaronder deze oorlog gevoerd zal worden teekenen zich nu reeds duidelijk af: "Tegen het fascisme!" "Tegen het gele gevaar!" van de ene kant; "Tegen Versailles!" "Tegen het bolsjewisisme!" "Tegen de blanke overheersching!" van de andere kant. Onder tusschen zou al deze demagogie de bourgeoisie niet helpen als de wortels van het nationalisme niet dieper lagen, in de afhankelijkheid van de arbeiders van het kapitaal, zooals we dat hebben geschetst.

We drukten hier boven het eerste gedeelte af van een artikel over het fascisme, dat zich speciaal met de fascistische ideologie bezig hield. In een tweede gedeelte zullen we trachten het een en ander te zeggen over de kwestie hoe in het fascisme de voorwaarde voor de revolutie worden gelegd. Daar het onderwerp nog betrekkelijk nieuw is, en onvoldoende bediscussieerd, kan het artikel niet anders dan discussiemateriaal zijn. Ongetwijfeld zal een groot gedeelte nog onvoldoende, of zelfs fout blijken. Het is echter absoluut noodzakelijk dat over het vraagstuk van het fascisme klaarheid komt, omdat in de toekomst het fascisme onze grootste vijand zal zijn, niet alleen in de strijd met de wapens, maar ook ideologisch. We hopen dan ook, dat dit artikel het begin kan zijn van een vruchtbare discussie over het vraagstuk van het fascisme.

BRIEF AAN DE DISCUSSIEGROEP .....

W.M.

Julie vraagt ons in een cursusvergadering te willen komen spreken over de beruchte "koopkrachttheorie". Want de kwestie van het overwinnen van de crisis is toch eigenlijk zoo eenvoudig. Hoe verder de bezittende klassen het arbeidsloon omlaag drukken, des te minder kunnen de arbeiders kopen, hun koopkracht daalt en daarmee wordt de werkloosheid nóg grooter. Stijgende loonen echter, dan kunnen de menschen méér kopen, hun koopkracht stijgt en daarmee moet de bedrijvigheid dus toenemen. Verder wil jullie het probleem van de "werkverschaffing" behandeld hebben, de werkverschaffing in deze zin, dat de bezittende klassen groote kapitalen beschikbaar moeten stellen tot het uitvoeren van groote werken, die dan in de toekomst winst kunnen afwerpen.

We berichten jullie hiermee, dat we deze cursusvergadering NIET aanvaarden. De kwestie is deze, dat men op zoo'n cursusvergadering wel een praatje, een soortement "causerie", over deze problemen kunt houden, maar dat van een werkelijke behandeling er van in zoo korte tijd geen sprake kan zijn. Nietwaar, men heeft 1½ uur om het punt in te leiden en de verdere tijd moet aan de discussie gewijd worden.

Nu zou dat tenslotte toch heel vruchtbaar kunnen zijn. Echter onder één voorwaarde. En deze is, dat de discussie vanuit een gemeenschappelijke opvatting omtrent de methode van onderzoek wordt gevoerd. Is deze niet aanwezig, dan praat men volkomen langs elkaar. Men begrijpt elkaar niet. En het resultaat is, dat iedereen net zoo wijs heen gaat, als hij gekomen is. Hoogstens heeft hij zijn kennis met eenige feiten verrijkt, maar met de verklaring van deze feiten is hij geen stap verder gekomen. En toch gaat het juist om de verklaring, omdat deze onze opvattingen omtrent de ontwikkeling der maatschappij bepaalt.

Daarom houden we de manier van scholing zooals die tot nu toe gebeurde voor onvoldoende, zelfs principieel voor fout. Zoolang we niet verder kunnen gaan, moeten we ons er natuurlijk mee behelpen, maar we moeten ons er van bewust zijn, dat we onherroepelijk er boven uit moeten komen.

De kwestie waar het feitelijk om gaat, is deze, dat we als arbeiders moeten leeren, alle vraagstukken zelfstandig te onderzoeken, om ze in onderlinge discussie tot klaarheid te brengen. We hebben daar "werktuigen" voor nodig, die we vinden in de algemeene theorie der maatschappelijke verschijnselen. Geef een timmerman zijn hamer, zaag, schraaf, enz. in de hand en hij zal je ieder willekeurig werkstuk maken. Zoo werkt ook de theorie. Het aantal vraagstukken dat zich aan ons opdringt is ontzaglijk groot en iedere dag brengt nieuwe problemen. Daarom gaat het er voor ons in de tegenwoordige tijd in de eerste plaats om, te komen tot een vaste grondslag, om al deze vraagstukken te onderzoeken. We moeten allereerst een gemeenschappelijke methode hebben. En eerst van uit een gemeenschappelijke grondslag van onderzoek kan er iets dragelijks te voorschijn komen. Deze grondslag kan alleen het historisch-materialisme en de marxische waardeleer zijn. Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat we met de toepassing van de theorie geen fouten kunnen maken. Zoolang iemand bij een optelling of een aftrekking wel een fout kan maken en zoo tot een

verkeerde uitkomst komt, zoo kan men natuurlijk ook tot onjuiste uitkomsten in de oplossing van problemen komen, als men de feiten niet op hun juiste waarde inschat. Maar dat beteekent niet dat de manier van oplossen fout is, het beteekent alleen, dat men iets heeft onderschat, of overschat, of vergeten heeft in rekening te brengen. De onderlinge discussie moet zich daarom juist bewegen in het afschatten en in de gezichtskring brengen der afzonderlijke factoren, die bij de te behandelen problemen een rol spelen.

Hoe krijgen we een vaste grondslag, om zelf alle vraagstukken onder het mes te kunnen nemen? Uitgangspunt daarvoor is een inzicht in de wijze, waarop de menschelijke geest werkt. We vinden dat neergelegd in het boekje van Dietzgen over "Het wezen van de menschelijke hoofdarbeid". Henriette Roland Holst heeft vroeger een heel goed boekje daarover gepubliceerd: "De filosofie van Dietzgen en haar beteekenis voor het proletariaat". Maar jammer genoeg is dit werkje niet meer in de handel.

Daarnaast is noodig het inzicht in het proces der maatschappelijke ontwikkeling. Men leze daarvoor "Het communistisch manifest" door Marx en Engels en "Marxisme en Darwinisme" door Pannekoek.

Het onderzoek van de vraagstukken van het kapitalistisch bedrijfsleven is alleen mogelijk vanuit de marxistische waardetheorie. Daarom is een grondige studie van de brochures "Loonarbeid en Kapitaal" en "Loon, prijs en winst" door Marx, alsmede "Het Kapitaal" absoluut noodzakelijk, terwijl de brochure van de G.I.C. "De beweging van het kapitalistisch bedrijfsleven" van dienst kan zijn bij de bestudeering van het crisisprobleem.

Verder moet een gemeenschappelijke opvatting ontstaan omtrent het wezenlijke verschil tusschen staatskapitalistische en communistische productie. De "Grondbeginselen der communistische productie en distributie" door de G.I.C. moeten daarvoor ernstig worden bestudeerd, terwijl de groei naar de beheersing der maatschappelijke krachten daarmee direct verbonden is. Dit laatste probleem is ter discussie gesteld in de brochure "Naar een nieuwe arbeidersbeweging". Het is de directe toepassing van de theorie op de praktische strijd.

We willen niet meer of minder, dan dat de arbeidersklasse haar eigen wetenschap leert hanteeren. Onmogelijk? Iedere andere weg is onmogelijk! Alleen de arbeiders kunnen het. Want de intellectueelen kunnen krachtens de plaats die zij in het productieproces innemen nooit tot een werkelijke analyse van de tegenstelling Kapitaal-Loonarbeid komen: en daarmee kunnen ze dus nooit de problemen die zich rondom dit vraagstuk bewegen, oplossen. Dat kunnen alleen de productieve loonarbeiders zelf. Maar ze kunnen het niet ieder afzonderlijk. Alleen tezamen kunnen we het ontzaglijke wapen der klasse-wetenschap hanteeren.

Vanuit onze klasse moeten overal groepen arbeiders samenklonteren, die zich tot taak stellen, onze klassewetenschap te beheerschen en uit te bouwen en te propageeren. Ze vormen geen afzonderlijke partij, maar ontstaan direct uit de klasse en werken direct in de klasse. Deze groepen doorzien de maatschappij beter dan alle professoren en intellectueelen. In hen is gekristalliseerd wat IS en wat komen ZAL. Deze groepen moeten onze heele klasse doortrekken, we moeten onze makkers doordringen van de enorme taak, die op hen rust en doordringen van het bewustzijn, hoe in deze groepen de klasse tot bewustzijn van zichzelf komt.....

P. I. C. PERSDIENST VAN DE GROEP VAN INTERNATIONALE COMMUNISTEN

Deze persdienst verschijnt minstens éénmaal per maand.

Stuur ons uw vrijwillige bijdrage.

DOELSTELLING:

De ontwikkeling van het kapitalisme voert tot steeds heviger crisissen, welke in steeds grooter werkloosheid en telkens diepere ontvrichting van het productieapparaat hun uitdrukking vinden, waardoor miljoenen arbeiders buiten de productie staan en aan de uit-hongering zijn prijsgegeven. De toenemende verarming en de steeds groeiende onzekerheid

van bestaan dwingen de arbeidersklasse den strijd voor de communistische productiewijze aan te binden. De groepen van Internationale Communisten waken de arbeiders in dezen strijd op, het beheer en de leiding van productie en distributie volgens algemeen geldende, maatschappelijke regels ZELF ter hand te nemen, om zoo DE ASSOCIATIE VAN VRIJE EN GELIJKE PRODUCTIEN te verwezenlijken. De groepen van Internatio-

nale Communisten zien den wezenlijken vooruitgang der arbeidersbeweging in de ontwikkeling van het zelfbewustzijn der arbeiders. Daarom plaatsen ze zich tegenover de leiderspolitiek van de parlementaire partijen en van de vakbeweging en stellen de leuze: **ALLE MACHT AAN DE ARBEIDERSRADEN! DE PRODUCTIE IN HANDEN VAN DE BEDRIJFSORGANISATIES!**

ALLE MACHT AAN DE ARBEIDERSRADEN!
DE PRODUCTIE IN HANDEN DER BEDRIJFSORGANISATIES!

Achtste Jaargang No: 8
April 1935 No: 1

Aug. "DE PERMANENTE CRISIS"

Henryk Grossman's uitlegging van
Marx' accumulatie-theorie. 1).

I.

Volgens Marx is de ontwikkeling der maatschappelijke productiekrachten de motor van de historische ontwikkeling. Door het scheppen van nieuwe productiekrachten veranderen de menschen hun productiewijze, en met het veranderen der productiewijze de manier waarop ze in hun levensonderhoud voorzien, d.w.z. zij veranderen al hun onderlinge betrekkingen. De omvorming van het spinnewiel, het hand-weefgetouw en de hoefsmidshamer in de fijnspinnmachine, het mechanische weefgetouw en de stoomhamer ging niet alleen gepaard aan een verandering der kleine op zichzelf staande werkplaatsen der handwerkers in zeer groote industriele ondernemingen met duizenden arbeiders, maar tevens voltrok zich daarmee de sociale omwenteling van feodalisme naar kapitalisme, wat niet alleen een materiele, maar ook een culturele revolutie beteekende.

Het kapitalisme als economisch stelsel had de historische taak, de maatschappelijke productiekrachten tot een veel grooter hoogte te ontwikkelen dan onder eenig ander vroeger stelsel mogelijk was. De drijvende factor bij de ontwikkeling der productiekrachten in het kapitalisme is de jacht naar winst. Daarom kan dit ontwikkelingsproces alleen zoo lang voortduren, als het winstgevend is. Daardoor wordt het kapitaal een slagboom voor de verdere ontwikkeling der productiekrachten, wanneer deze ontwikkeling met de behoefte aan winst in conflict komt. "Dan wordt het kapitaal-monopolie een kluister voor de productiewijze, die zich ontwikkelde en bloeide met en onder het kapitaal. Centralisatie der productiemiddelen en vermaatschappelijking van de arbeid bereiken tenslotte een punt, waar zij onverenigbaar worden met hun kapitalistisch omhulsel."

Marx beschouwt de economische bewegingswetten altijd vanuit twee gezichtspunten, ten eerste als "een proces der natuurlijke historie" en ten tweede in hun bijzondere, sociale vorm. De ontwikkeling der pro-

1). Overgenomen uit "Council Correspondence No.2, November 1934.